

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Anahtar Yetkinliklerle İlişkisi¹

The Relationship between the Gains in the Fifth Grade Social Studies Lesson Curriculum and the Key Competences

Şenol Mail Pala²

Öz

Bireylerin kendilerini küresel düzeyde ve çok boyutlu olarak geliştirmesi birçok ülkenin eğitim sisteminin önemli hedeflerinden birisi olmuştur. Bu amaçla Avrupa'da bireyleri yetiştirmek için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi belirlenmiştir. Ülkemizde ise bu çerçeveye uyumlu bir şekilde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulmuştur. Ülkemizde oluşturulan bu çerçevede sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. 2018 yılında öğretim programlarının güncellenmesiyle birlikte hayat boyu öğrenme çerçevesi kapsamında öğretim programlarına bu sekiz anahtar yetkinlik eklenmiştir. Anahtar yetkinliklere yer verilen öğretim programlarından birisi de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) olmuştur. Bu kapsamda SBDÖP'te yer alan anahtar yetkinliklerin programla ne kadar ilişkili olduğu önemlidir. Bu nedenle çalışmada 5. Sınıf SBDÖP'te yer alan kazanımların, anahtar yetkinliklerle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, nitel araştırma modeli ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. 2018 SBDÖP çalışmanın veri kaynağı olarak belirlenmiştir. Verilerin analizi, betimsel analiz tekniğiyle yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre 5. Sınıf SBDÖP'ün kazanımlarının programda yer verilen anahtar yetkinlikler ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim programında en fazla sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler ile ilişkili kazanımlara yer verildiği ancak "anadilde iletişim" ve yabancı dillerde iletişim yetkinlikleriyle doğrudan ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmediği belirlenmiştir. Ayrıca sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliklerin diğer yetkinliklere göre daha fazla öğrenme alanıyla ilişkilendirildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Hayat Boyu Öğrenme, Anahtar Yetkinlik.

Abstract

Individuals' developing themselves globally and multi-dimensionally has been one of the crucial purposes of the education systems of several countries. According to this purpose, in Europe, the European Qualifications Framework was constituted to develop individuals. In our country, the Turkish Qualifications Framework was constituted in harmony with this framework. Eight key competences were determined in this framework constituted in our country. With the update of the curricula in our country in 2018, eight key competences were included in curricula within the scope of the life-long learning framework. One of the curricula consisting of the key competences is the Social Studies Lesson Curriculum (SSLC). In this context, to what extent the key competences included in the SSLC are related to the program is significant. For this reason, it is aimed to investigate the relationship between the gains in the 5th grade SSLC with the key competences in the study. The qualitative research model and document review method were employed in the research. The 2018 SSLC was determined as the data source of the research. The data analysis was performed with the descriptive data analysis technique. According to the results of the study, it was concluded that the gains in the 5th grade SSLC were in harmony with the key competences included in the curriculum. It was determined that the gains having the relationship with social and civic competences were included, however, gains directly related to the competences of "communication in mother language" and communication in foreign languages were not included in the curriculum. In addition, it was observed that social and civic competences were associated with more learning fields than other competences.

Keywords: Social Studies, Life-long Learning, Key Competences.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 09 / 12 / 2020

Accepted: 31 / 12 / 2020

¹ Bu çalışma 03-05 Aralık 2020 tarihleri arasında "International Scientific Researches Congress 2020 Gümüşhane/Ülusal Bilimsel Araştırmalar Kongresi 2020 Gümüşhane" başlıklı kongrede özet bildirisi olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğretmen, Erzincan Bilim ve Sanat Merkezi, senolmailpala@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0489-9557.

Giriş

Hayat boyu öğrenme, mekân ile sınırlandırılmayan ve hayatın her alanında gerçekleşen; yaş, statü ve eğitim seviyesine bakılmadan öğrenmenin sürdürülebileceğini gösteren temel kavramdır. İnsanların bilgi ve becerilerini geliştirmek için katıldıkları bütün öğrenme etkinliklerini içerir. Hayat boyu öğrenme, çağın ihtiyaçlarına göre sosyal ve kültürel hayattaki değişimlere uyum sağlayabilmek amacıyla ortaya çıkmış, eğitim ve istihdam açısından önemli bir gösterge olmuştur. Hayat boyu öğrenmeyle birlikte eğitim; zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde okul ve okul dışı eğitimi içeren eğitsel etkinliklerin bütünü haline gelmiştir (meb.gov.tr). Hayat boyu öğrenme, insan hayatının başlangıcından bitişine kadar devam eder. Bireyin eğitim ile kazandığı bütün bilgi, beceri, tutum ve davranışını (Samancı ve Ocakçı, 2017); örgün ve yaygın eğitim faaliyetleriyle birlikte hayatın bütün alanlarındaki öğrenme etkinliklerini kapsamaktadır (Aksoy, 2013; Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012).

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ), yeterliliklerin daha iyi anlaşılabilmesi ve karşılaştırılabilmesi amacıyla oluşturulmuş hayat boyu öğrenme politika aracıdır (myk.gov.tr). AYÇ, farklı ulusal yeterlilik çerçeveleri için bir tür çeviri işlevi gören, farklı ülkelerin yeterliliklerinin karşılaştırılabilmesini sağlayan ve öğrenme kazanımlarına dayalı bir çerçevedir. Avrupa'da bütün yeterlilik türleri ve seviyelerine ilişkin bir harita işlevi görür. Bireylerin neler bildiğini, anladığını ve yapabildiğini gösterir (europa.eu). AYÇ, yeterliliklerin iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamakta, çalışanların ve öğrenenlerin yeterliliklerini farklı ülkelerde kullanabilmesine imkân sunmakta, ülkelerin yeterlilik çerçevelerinin bağlantılı olmasını ve karşılaştırılmasını sağlayan bir çerçeve konumundadır. AYÇ'nin bireylerin ülkeler arasında hareketliliğe özendirme ve hayat boyu öğrenmelerine yardımcı olma prensipleri vardır. AYÇ; örgün, yaygın ve serbest öğrenme ortamlarında ortaya çıkan öğrenmeleri içeren ve hayat boyu öğrenmeyi geliştirmeyi sağlayan bir araçtır. Ayrıca AYÇ kapsamında her ülkenin kendi ulusal yeterlilik çerçevesini AYÇ ile ilişkili olacak şekilde oluşturması önerilmektedir (myk.gov.tr). Bu kapsamda ülkemizde de AYÇ'ye uygun olarak Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) olarak adlandırılan ulusal yeterlilikler çerçevesi oluşturulmuştur.

TYÇ; AYÇ ile uyumlu bir şekilde oluşturulan ulusal yeterlilikler çerçevesidir. TYÇ; temel eğitim, orta ve yükseköğretimi de içeren meslekî, genel ve akademik eğitimde öğretim programları ve farklı öğrenme şekilleriyle kazanılan bütün yeterlilik esaslarını göstermektedir (myk.gov.tr). TYÇ kapsamında bilgi, beceri ve davranışların birleşimi olacak şekilde çeşitli anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Bu yetkinlikler öğrencilerin ulusal ve uluslararası düzeyde; hayatlarında gerekli olacak beceri yelpazeleridir ve eğitim sistemimiz çeşitli yetkinliklere sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar (SBDÖP, 2018). TYÇ'de oluşturulan sekiz anahtar yetkinlik, yapılan güncellemelerle birlikte 2018 yılında öğretim programlarında yer almaya başlamıştır. Bu öğretim programlarından birisi de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'dır (SBDÖP). Anahtar yetkinlikler ve özellikleri SBDÖP'te (2018) aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

Anadilde iletişim: Dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutlarını kapsayacak şekilde kavram, görüş, olgu ve duyguları sözlü ve yazılı olarak ifade etme ve yorumlamadır. Sosyal ve kültürel ortamlarda uygun bir şekilde dilsel iletişimde bulunmayı da içermektedir.

Yabancı dillerde iletişim: Farklı dilleri uygun ve etkili bir şekilde iletişim için kullanma becerisidir (myk.gov.tr). Anadilde iletişim yetkinliğinin temel becerilerini yansıtmaktadır. Kavram, görüş, olgu ve duyguları sözlü ve yazılı olarak sosyal ve kültürel çevrelerde anlatabilme ve yorumlama becerisidir. Bu yetkinlik aracılık etme ve kültürler arası becerileri içermektedir.

Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, gündelik hayatta karşılaşılabilecek problemleri çözmek amacıyla matematiksel düşünmeyi geliştirebilme ve uygulayabilmedir. Mantıksal ve uzamsal düşünme ve sunmayı içermektedir. Bilim/teknolojide yetkinlik, içinde yaşadığımız dünyayı açıklanmak için gerekli olan bilgiden ve metodolojiden faydalanma becerisi ve isteğidir.

Dijital yetkinlik: Bilgi ve iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel bir şekilde kullanılmasıdır. Bilgisayar ve internet vasıtasıyla ortak ağlara katılma ve iletişim kurma gibi temel becerileri içermektedir.

Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenmesini bireysel veya grup olarak düzenleyebilmesi yeteneğidir. Bireyin önceki öğrenme ve hayat tecrübelerini de kullanarak başarılı bir öğrenme sağlama için zorluklarla baş edebilmesini içermektedir.

Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Sosyal yetkinlik, bireylerin toplum ve çalışma hayatına katılması ve çatışmaları çözecek davranışları kapsamaktadır. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireylerin demokratik ve aktif bir şekilde medeni hayata tam olarak katılmalarıdır.

İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eylem haline getirme, yaratıcılık, yenilik, risk alma ve amaçlarına ulaşabilmek için plan yapma ve proje yürütme yeteneğidir.

Kültürel farkındalık ve ifade: Kültürel öğeleri içeren müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve sahne sanatları da dâhil olmak üzere farklı türlerdeki kitle iletişim araçları vasıtasıyla düşünce, duygu ve deneyimlerin yaratıcı bir şekilde ifade edilmesidir.

Anahtar yetkinliklerin öğrencilere kazandırılması konusunda, bu yetkinliklerin ve öğretim programlarının öğelerinin uyum içerisinde olması önemli bir etkidir. Bu nedenle bu kapsamda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yalkın ve Işık (2019), Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımları anahtar yetkinlikler açısından incelemiştir. Yüksel ve Taneri (2020), anahtar yetkinlikler açısından hayat bilgisi ders kitaplarını değerlendirmişlerdir. Çetin (2019), Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımları ve konu alanlarını matematiksel yetkinlik açısından araştırmışlardır. Kurudayıoğlu ve Soysal (2020), Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarını dijital yetkinliğe uygunluğu bakımından incelemiştir. Kocayigit ve Karademir (2020) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen öğrenmeyi öğrenme yetkinliğini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmişlerdir. Geçgel, Kana ve Eren (2020) dijital yetkinliği öğretmenlerin görüşlerine göre incelemiştir. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018), 2017'de taslak olarak yayımlanan SBDÖP'ün beceri ve değerlerinin anahtar yetkinlikler açısından analizini yapmıştır. Turan ve Karasu-Avcı (2018) ise SBDÖP'te yer alan yetkinlikleri dijital vatandaşlık açısından değerlendirmişlerdir. Yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle anahtar yetkinliklerle öğretim programlarının çeşitli unsurlarının ilişkisinin incelendiği görülmektedir. SBDÖP'e bakıldığında ise beceri, değer ve dijital yetkinlik açısından program değerlendirilmiştir. Ancak SBDÖP'te anahtar yetkinlikler ve kazanımların ilişkisini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Öğretim programlarının en önemli öğelerinden birisi olan kazanımların öğretim programlarında yer verilen alan anahtar yetkinliklerle ilişkisi oldukça önemlidir. Bu nedenle çalışmada 5. Sınıf SBDÖP'te yer alan kazanımların, anahtar yetkinliklerle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1. Yöntem

1.1. Çalışmanın Modeli

Çalışmada nitel araştırma modeli kapsamında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi; çalışma yapılan konuya ait verilerin, çeşitli belgeler kullanılarak incelenmesidir. Doküman incelemesinde, araştırılması amaçlanan konularla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesiyle verilere ulaşırlar (Karasar, 2017: 229; Şimşek ve Yıldırım, 2013: 187). Eğitim ile ilgili çalışmalarda yazılı müfredat, ders taslakları, zaman çizelgeleri ve tebliğler gibi dokümanlar kullanılabilir (Robson, 2017: 401). Bu çalışmada, araştırılması amaçlanan konularla ilgili bilgiler içeren yazılı materyallerin analizinin yapılması ve çalışmanın amacına uygunluğu sebebiyle doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın amacına ulaşması için gerekli içeriğe sahip dokümanlar çalışma konusunun odağındaki öğretim programıdır. Bu sebeple çalışmada amaçlı örneklemelerden olan ölçüt örneklem kullanılmıştır. Ölçüt örneklem belli ölçütleri temin eden bütün durumların seçimidir (Patton, 2014: 213). Bu doğrultuda çalışmada doküman olarak 2018 5. Sınıf SBDÖP'te yer alan kazanımlar kullanılmıştır.

1.2. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Verileri toplamak için literatür ve SBDÖP'te yer alan açıklamalar dikkate alınarak uzman görüşleri doğrultusunda anahtar yetkinlikler için kontrol listeleri oluşturulmuştur. Kontrol listelerinde anahtar yetkinliklerin özelliklerine yer verilmiştir. Ayrıca 5. Sınıf SBDÖP'te yer alan 33 kazanım ve bu kazanımların açıklamalarından oluşan bir liste hazırlanmıştır. Veriler toplanırken anahtar yetkinliklerden sayısına göre 8 grup oluşturulmuştur. Kazanımlar kontrol listeleri kullanılarak anahtar yetkinliklerin özelliklerine göre bu gruplara dağıtılmıştır.

İşlemin güvenilirliğinin sağlanması için araştırmacı tarafından gruplama işlemi 15 gün ara ile iki defa yapılmış ve gruplama sonuçları karşılaştırılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2011) gruplamalar arasında en az %70'lik bir görüş birliğinin olmasının çalışmanın güvenilirliği için gerekli olduğunu belirtmiştir. Çalışmada birinci ve ikinci gruplama işlemi arasında %88,2'lik görüş birliği sağlanmıştır. Bu iki gruplama işlemi sırasında farklı gruplara yerleştirilen 3 kazanım için ise iki farklı uzmandan görüş alınmıştır. Görüşler doğrultusunda 3 kazanımın belirlenen gruba yerleştirilmesine karar verilmiştir. Bu şekilde anahtar yetkinliklerin hangi kazanımlarla ilişkilendirildiği belirlenmiştir.

1.3. Verilerin Analizi

Toplanan veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Çalışmada tematik çerçeve daha önceden belli olduğu için betimsel analiz tekniği tercih edilmiştir. Betimsel analiz tekniğinde toplanan veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre yorumlanır ve özetlenir. Bulgular, sistemli ve açıkça betimlenmesinin ardından betimlemeler açıklanır, yorumlanır, ilişkilendirilir ve sonuçlar çıkarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 225-226). Çalışmada veriler problem durumunun ortaya koyduğu temaya uygun bir şekilde düzenlenip yorumlanmıştır. Verilerin analizi yapılırken bazı kazanımların birden fazla anahtar yetkinlikle ilgili olabileceği durumu göz önüne alınmıştır. Bu nedenle bir kazanım birden fazla anahtar yetkinlikle ilişkili olması durumunda uzman görüşleri doğrultusunda kazanımda baskın olarak yer alan anahtar yetkinlik ile ilişkilendirme yapılmıştır.

Çalışmada SBDÖP'te yer alan kazanımların ilişkili olduğu anahtar yetkinlikler tablolaştırılarak verilmiştir. İlişkilendirmeyi daha iyi görebilmek adına gerekli yerlerde kazanımların programda yer alan açıklamalarından da yararlanılmıştır. Tabloda yer alan kazanımlar anahtar yetkinlikle ilişkisi bağlamında yorumlanmıştır.

2. Bulgular

5. sınıf SBDÖP'te yer alan kazanımların ilişkisi olduğu anahtar yetkinliklere göre dağılımı ve kazanım sayıları tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. 5. Sınıf SBDÖP'te Yer Alan Kazanımların Anahtar Yetkinliklerle İlişkisine Göre Dağılımı

Anahtar Yetkinlik	Kazanım Sayısı
Anadilde iletişim	-
Yabancı dillerde iletişim	-
Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler	3
Dijital yetkinlik	3
Öğrenmeyi öğrenme	5
Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler	9
İnisiyatif alma ve girişimcilik	6
Kültürel farkındalık ve ifade	7

Tablo 1'de 5. Sınıf SBDÖP kazanımlarının en fazla sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler (9 kazanım) ile ilişkili olduğu görülmüştür. Anadilde iletişim yetkinliği ise genel olarak bütün yetkinliklerle ilişkili olmakla birlikte doğrudan hiçbir yetkinlikle ilişkili olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca 5. Sınıf SBDÖP'te yabancı dillerde iletişim yetkinliği ile doğrudan ilişkilendirilebilecek bir kazanıma yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 2. 5. Sınıf SBDÖP'te Anahtar Yetkinlikler ile İlişkili Olan Kazanımların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Anahtar Yetkinlikler	Öğrenme Alanı							
	Birey ve Toplum	Kültür ve Miras	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Etkin Vatandaşlık	Küresel Bağlantılar	
Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler				2				1
Dijital yetkinlik				3				
Öğrenmeyi öğrenme			5					
Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler	4				1	4		
İnisiyatif alma ve girişimcilik					5			1
Kültürel farkındalık ve ifade		5						2

Öğrenme Alanlarında Yer Alan Toplam Kazanım Sayıları	4	5	5	5	6	4	4
--	---	---	---	---	---	---	---

Tablo 2’de 5. Sınıf SBDÖP’te anahtar yetkinlikler ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı gösterilmiştir. Tablo 2’ye göre sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler 3 farklı öğrenme alanında yer alan kazanımlarla ilişkilendirilirken dijital yetkinlik ve öğrenmeyi öğrenme yetkinlikleri sadece 1’er öğrenme alanında yer alan kazanımlarla ilişkilendirildiği belirlenmiştir.

Tablo 3. 5. Sınıf SBDÖP’te Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler ile İlişkili Olan Kazanımlar

-
- SB.5.4.4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.
  - SB.5.4.5. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.
  - SB.5.7.2. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.
-

Tablo 3’e göre matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinliklerin 5. Sınıf SBDÖP’te 4 kazanımla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. SB.5.4.4. kazanımında bilim insanlarının ortak özellikleri ve SB.5.4.5. kazanımlarında bilimsel etik ve SB. 5.7.2. kazanımında iletişim ve ulaşım teknolojileri ifadeleri bilim/teknolojide temel yetkinlikler ile ilişkilidir.

Tablo 4. 5. Sınıf SBDÖP’te Dijital Yetkinlik ile İlişkili Olan Kazanımlar

-
- SB.5.4.1. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.
  - SB.5.4.2. Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.
  - SB.5.4.3. Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.
-

Tablo 4’e göre 5. Sınıf SBDÖP’te yer alan 3 kazanım doğrudan dijital yetkinlik ile ilişkilidir. SB. 5.4.1. kazanımında teknoloji kullanımının, SB.5.4.2. ve SB5.4.3 kazanımlarında sanal ortam kullanımının dijital yetkinlikle ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 5. 5. Sınıf SBDÖP’te Öğrenmeyi Öğrenme Yetkinliği ile İlişkili Olan Kazanımlar

-
- SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.
  - SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.
  - SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.
  - SB.5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.
  - SB.5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.
-

Öğrenmeyi öğrenme yetkinliğinin 5. Sınıf SBDÖP kazanımları ile ilişkisi Tablo 5’te gösterilmiştir. Bireylerin; SB.5.3.1. kazanımında harita üzerinden bilgiye ulaşması, SB.5.3.2. kazanımında iklimin insan yaşamına etkisine günlük yaşamından örnekler vermesi, SB.5.3.4. kazanımında yaşadığı çevredeki olayların nedenlerini sorgulaması ve SB.5.3.5. kazanımında doğal afetlerin toplum hayatına etkisine örnekler vermesinin öğrenmeyi öğrenme yetkinliğiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Bu kazanımların bireylerin kendi öğrenmelerini ve bilgi yönetimlerini düzenleyebilmeleri ve bilgiyi günlük yaşamda kullanmaları açısından öğrenmeyi öğrenme yetkinliği ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 6. 5. Sınıf SBDÖP'te Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinlikler ile İlişkili Olan Kazanımlar

-
- SB.5.1.1. Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.
- SB.5.1.2. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.
- SB.5.1.3. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.
- SB.5.1.4. . Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.
- SB.5.5.6. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.
- SB.5.6.1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.
- SB.5.6.2. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.
- SB.5.6.3. Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar.
- SB.5.6.4. Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımızı ve İstiklâl Marşına değer verir.
-

Tablo 6'ya göre sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliklerin 5. Sınıf SBDÖP'te yer alan 9 kazanımla doğrudan ilişkili olduğu belirlenmiştir. SB.5.1.1. kazanımında etkin vatandaşlık, SB.5.1.2. kazanımında olayların çok boyutluluğu, SB.5.1.3. kazanımında gruplar, roller ve sorumluluklar, SB.5.1.4. kazanımında çocuk hakları, SB.5.5.6. kazanımında bilinçli tüketici SB.5.6.1. kazanımında kurumlar, SB.5.6.2. kazanımında yönetim birimleri SB.5.6.3. kazanımında temel haklar ve SB.5.6.4. millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerinin sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliklerle ilişkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 7. 5. Sınıf SBDÖP'te İnisiyatif Alma ve Girişimcilik Yetkinliği ile İlişkili Olan Kazanımlar

-
- SB.5.5.1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.
- SB.5.5.2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır.
- SB.5.5.3. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.
- SB.5.5.4. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.
- SB.5.5.5. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.
- SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.
-

İnisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliği ile ilişkili olan 5. sınıf SBDÖP kazanımları Tablo 7'de gösterilmiştir. İnisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliğinin 6 kazanımla ilişkili olduğu belirlenmiştir. SB.5.5.1. ve SB.5.5.3. kazanımlarında ekonomik faaliyetleri analiz etme, SB.5.5.2. kazanımında meslekler, SB.5.5.4. ve SB.5.5.5. kazanımlarında üretim, dağıtım ve tüketimi analiz etme, bu bağlamda yeni fikirler geliştirme ve SB.5.7.1 kazanımında çevresinin ekonomik ilişkilerdeki rolünün inisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliği ile ilişkili olduğu gösterilebilir.

Tablo 8. 5. Sınıf SBDÖP'te Kültürel Farkındalık ve İfade Yetkinliği ile İlişkili Olan Kazanımlar

-
- SB.5.2.1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.
- SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır.
- SB.5.2.3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.
- SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.
- SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir..
- SB.5.7.3. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.
- SB.5.7.4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.
-

Tablo 8'de göre 5. Sınıf SBDÖP'te yer alan 7 kazanımın kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği ile ilişkili olduğu görülmüştür. SB.5.2.1. kazanımında Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları, SB.5.2.2. kazanımında tarihi mekan, nesne ve eserler, SB.5.2.3., SB.5.2.4. ve SB.5.2.5. kazanımlarında kültürel özellikler ve öğeler, SB.5.7.3. kazanımında turizm ve açıklamasında yer alan kültürel zenginlikler ve SB.5.7.4. kazanımında ise ortak miras öğelerinin kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Çalışmada 5. Sınıf SBDÖP'te yer verilen bütün kazanımların hayat boyu öğrenme kapsamında yer alan anahtar yetkinliklerle ilişkili olduğu görülmüştür. Nitekim SBDÖP'te (2018), kazanımlar ve kazanımların açıklamalarının, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde yetkinlikler çerçevesinde bütünleşmiş bir öğretim programı olduğu ifade edilmiştir. Benzer şekilde Kaçar ve Bulut (2020), SBDÖP'te anahtar yetkinliklerin tüm disiplinler açısından bütünleşik olarak öğrencilere kazandırılabilceğini belirtmişlerdir. Yeşilyurt (2020), SBDÖP'ün içeriğinin sarmal bir yapıda oluşturulduğunu ve yetkinliklerin bu sarmal yapıyla bağlantılı bir şekilde kazanımlar içinde verilmeye çalışıldığını belirtmiştir. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018), çalışmalarında SBSÖP'te yer verilen beceri ve değerlerin anahtar yetkinliklerle uyumlu olduğuna ulaşımlardır. Öztürk ve Kafadar (2018) SBDÖP'te yetkinliklerin temel alınarak bilgi, beceri ve davranış kazandırılmanın amaçlandığını ve matematiksel yetkinlik hariç anahtar yetkinliklerin hepsinin SBDÖP ile ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Buna karşın bu çalışmada bazı yetkinliklerin kazanımlarla yoğun olarak ilişkili olduğu görülürken bazı yetkinliklerin ise herhangi bir kazanımla doğrudan ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç bazı yetkinliklerin SBDÖP ile daha uyumlu olduğunun bir göstergesi durumundadır. Anahtar yetkinliklerin programda yer alan bütün kazanımlarla ilişkili olduğu sonucundan yola çıkarak programda öğretmenlere yol göstermesi açısından kazanımlarla anahtar yetkinliklerin ilişkilendirilmesine yönelik öneri boyutunda açıklamalara yer verilebilir.

5. Sınıf SBDÖP kazanımlarının en fazla sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu durum sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarının içerisinde bireyin toplumsallaşmasını ve etkin vatandaş olarak yetiştirmesinin sağlanmasıyla açıklanabilir. Benzer şekilde Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018) ise beceri ve değerler açısından SBDÖP ile en ilişkili yetkinliğin sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler olduğuna ulaşımlardır. Anadilde iletişim yetkinliği ise genel olarak birçok kazanımla ilişkili olmakla birlikte yetkinliğin açıklamasında belirtilen kriterlerle kazanımların doğrudan ilişkili olmadığına ulaşılmıştır. Beceri ve değerler açısından SBDÖP ile en az ilişkili olan yetkinliğin anadilde iletişim olduğu sonucuna ulaşımlardır. Ayrıca mevcut çalışmada 5. Sınıf SBDÖP'te yabancı dillerde iletişim yetkinliği ile doğrudan ilişkilendirilebilecek bir kazanıma yer verilmediği görülmüştür. SBDÖP'ün amaçları içerisinde uluslararası ilişkiler önemsenmekle birlikte yabancı dillerde iletişim yetkinliğini geliştirebilecek dilsel becerilere yer verilmediği görülmektedir. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018) SBDÖP'te anahtar yetkinliklerle ilgili verilen açıklamalarda anadilde iletişim yetkinliği ile yabancı dilde iletişim yetkinliğinin açıklamalarının birbirine çok benzediği belirtilmiştir. Dolayısıyla anadilde ve yabancı dillerde iletişim yetkinliklerinde dilsel becerilere vurgu yapıldığı için SBDÖP'te yer alan kazanımlar ile doğrudan bir ilişki kurulamamıştır. SBDÖP'te bu yetkinliklerin programa daha iyi entegrasyonu açısından program geliştirme çalışmalarında bu yetkinliklere yönelik kazanımlara yer verilebilir. Bunun mümkün olmaması durumunda ise SBDÖP'te sadece sosyal bilgiler dersine özgün anahtar yetkinliklere yer verilebilir.

5. Sınıf SBDÖP'te anahtar yetkinlikler ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımına bakıldığında bu yetkinliklerin öğrenme alanlarına dengeli olarak dağılmadığına ulaşılmıştır. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliklerin farklı öğrenme alanlarının kazanımlarında en çok yer alan yetkinlik olduğuna ulaşılmıştır. Bu durum sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliklerin sosyal bilgiler dersinin birçok öğrenme alanının amaçlarında yer almasıyla açıklanabilir. Dijital yetkinlik ve öğrenmeyi öğrenme yetkinlikleri SBDÖP'ün birçok öğrenme alanıyla ilişkili olmasına rağmen sadece birer öğrenme alanında yer alan kazanımlarla ilişkilendirilmiştir. Bu durumun sebebi olarak diğer öğrenme alanlarında yer alan kazanımlarda farklı yetkinliklerin daha baskın bir şekilde yer alması gösterilebilir. SBDÖP'te anahtar yetkinliklerin programın geneline daha iyi entegre edilmesi açısından bir anahtar yetkinlikle ilgili kazanımlar farklı öğrenme alanlarına da dağıtılabilir.

Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinliklerin 5. Sınıf SBDÖP'te bazı kazanımlarla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Çalışmada bu yetkinliklerden matematiksel yetkinliğin göz ardı edildiğine ulaşılmıştır. Buna karşılık sosyal bilgiler dersinin bazı konularının birçok matematiksel beceriyle ilişkili olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur (Türk ve İşleyen, 2004; Bekdemir ve Başbüyük, 2011, Pala ve Başbüyük, 2019). Bu yetkinlikte bilim/teknolojide temel yetkinliklerin ise ön plana çıktığı görülmüştür. Bilim/teknolojide temel yetkinliklerin özellikle bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanındaki kazanımlarda yer aldığı görülmüştür. Nitekim bu öğrenme alanının amaçlarının içerisinde de benzer yetkinliklerin kazandırılması yer almaktadır (MEB, 2018). Bu doğrultuda NCSS (2010), sosyal bilgiler programlarının; bilim, teknoloji ve toplum arasındaki ilişkilerin incelenmesini sağlayan içeriklerinin olması gerektiğini belirtmiştir. Çelikcan (2010) ise sosyal bilgiler dersinde bilim ve teknolojinin insan ve toplum konusuyla daha çok ilişkili olduğuna değinmiştir. Bu çalışmada bilim/teknolojide temel yetkinlikler ile ilişkili olarak kazanımlarda buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özellikleri,

bilimsel etik, iletişim ve ulaşım teknolojileri gibi konular ön plana çıkmıştır. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici, (2018) ise SBDÖP'te matematiksel yetkinlik ve bilim teknolojide temel yetkinliklere ait becerilere en fazla yer verildiğine ulaşılmıştır. Taş ve Kiroğlu (2018) ise SBDÖP'ün çağdaş eğitim teknolojilerinden yoğun olarak yararlandığına vurgu yapmışlardır.

5. Sınıf SBDÖP'te yer alan kazanımların bazıları doğrudan dijital yetkinlik ile ilişkilidir. Kazanımlarda yer alan teknoloji ve sanal ortam kullanımının dijital yetkinlikle ilişkili olduğuna ulaşılmıştır. Dijital yetkinliğin bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanındaki kazanımlarla ilişkili olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu öğrenme alanında öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerden birisi de dijital okuryazarlıktır. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018) de SBDÖP'te dijital yetkinlikle ilişkili olarak dijital okuryazarlık becerisine yer verildiğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla 5. SBDÖP'ün dijital yetkinlikle doğrudan ilişkili olması beklenen bir durumdur. Karaman ve Akbaba (2020) ise bilişim teknolojilerine uyum sağlama açısından sosyal bilgiler dersinin önemli bir rol üstlendiğini vurgulamışlardır. Ayrıca Turan ve Karasu-Avcı, (2018) SBDÖP'te yer alan bu yetkinliğin dijital vatandaşlıkla ilişkili olduğunu ifade etmiştir. SBDÖP'te (2018) dijital vatandaşlık ile ilgili yeterlilikleri geliştirmek için dijital vatandaşlık ile ilgili ders içi ve ders dışı etkinliklere yer verilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Öğrenmeyi öğrenme yetkinliğinin 5. Sınıf SBDÖP kazanımlarında harita üzerinden bilgiye ulaşması, iklimin insan faaliyetlerine etkisine günlük yaşamından örnekler vermesi ve toplum hayatına doğal afetlerin etkisi gibi ifadelerle ilişkili olduğu söylenebilir. Kazanımların daha çok bireylerin kendi öğrenme eylemlerini ve bilgi yönetimlerini kendilerinin düzenleyebilmesi ve bilgiyi günlük yaşamda kullanmaları açısından öğrenmeyi öğrenme yetkinliği ile ilişkili olduğuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda Taş ve Kiroğlu (2018), SBDÖP'ün içeriğinin, bireyin ilgi ve ihtiyaçlarına, gelişim ve hazırlanış düzeylerine uygun olarak hazırlandığını ifade etmişlerdir. Ayrıca 2005 SBDÖP'te de bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesi amacıyla öğrenmeyi öğrenme yetkinliğine vurgu yapılmıştır.

5. Sınıf SBDÖP'teki kazanımlarla en fazla sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler ilişkilendirilmiştir. Kazanımlarda bu yetkinliğin; olayların çok boyutluluğu, roller ve sorumluluklar, etkin vatandaşlık, çocuk hakları, temel haklar ve bilinçli tüketici gibi boyutlarının ele alındığı görülmüştür. SBDÖP'ün genel yaklaşımları ve birçok özel amacının da bu yetkinliklerle ilişkili olması nedeniyle en fazla kazanımın da bu yetkinliklerle ilişkili olmasını sağlamıştır. Yapılan farklı çalışmalarda da SBDÖP ile sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliğin doğrudan ilişkili olduğuna ulaşılmıştır (Kaçar ve Bulut, 2020; Kalaycı ve Baysal, 2020; Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici, 2018). Turan ve Karasu-Avcı (2018) ise sosyal bilgiler dersinin bir vatandaşlık dersi olarak ortaya çıktığına vurgu yapmışlardır. Ayrıca giderek çevrimiçi ortama kayan vatandaşlık yetkinliklerine SBDÖP'te yer verilerek etkili bir sosyal bilgiler öğretimi ile dijital vatandaşların yetiştirilebileceğini dile getirmişlerdir.

İnisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliğinin kazanımlarda ekonomik faaliyetleri analiz etme, üretim, dağıtım ve tüketim bağlamında yeni fikirler geliştirme gibi boyutlarının ele alındığı görülmüştür. Dolayısıyla bu yetkinliklerin yaratıcılık ve yenilik boyutlarının programda ön plana çıktığına ulaşılmıştır. Bu doğrultuda Selimi ve Üseini (2019) inisiyatif ve girişimcilik yetkinliğinin yaratıcılık, yenilikçilik, risk alma, liderlik ve inisiyatif becerilerinden başladığına vurgu yapmışlardır. Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici (2018) ise SBDÖP'te bu yetkinlikle uyumlu olarak; finansal okuryazarlık, girişimcilik, iletişim, iş birliği, karar verme ve yenilikçi düşünme becerilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca mevcut çalışmada bu yetkinliklerin ekonomiyle ilgili etkinliklere katkıda bulunma boyutuna da yer verildiğine ulaşılmıştır. Kaçar ve Bulut (2020), inisiyatif alma ve girişimcilik, yetkinliğinin sosyal bilgiler dersi ile doğrudan ilişkilendirilebileceğini söylemişlerdir. Benzer şekilde birçok çalışmada da, sosyal bilgiler dersinin girişimciliğin kazandırılmasında etkili olan derslerden biri olduğuna vurgu yapılmıştır (Polat, vd., 2015; Tarhan ve Kılıç, 2017; Uygun ve Ramazan, 2016).

Kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği 5. Sınıf SBDÖP'te yer alan kazanımlarla ilişkisi bakımından ikinci sırada yer alan yetkinlik olduğuna ulaşılmıştır. Bu ilişkilendirmede kazanımlarda; kültürel özellikler ve öğeler, uygarlıklar, tarihi mekân, nesne ve eserler ile ortak miras öğelerinin ön plana çıktığı görülmüştür. Nitelik programın birçok amacının kültür ile ilişkili olması, programda kültür ve miras isimli bir öğrenme alanının da olması bu sonucu destekler niteliktedir. Kaçar ve Bulut (2020), kültürel farkındalık ve ifade yetkinliğinin sosyal bilgiler dersi ile doğrudan ilişkilendirilebileceğini belirtmişlerdir. Birçok çalışmada sosyal bilgiler dersinin kültür aktarma konusunda etkin olduğu ifade edilmiştir (Akpınar ve Genç, 2017; Çengelci, 2012; Gürel ve Çetin, 2017). Devenci (2009) ise sosyal bilgiler dersinde kültürden faydalanmanın bireyin toplumsallaşması ve çevreye uyumunu kolaylaştırdığı ve kültür öğelerinin sosyal bilgiler dersinin konusu olduğunu belirtmiştir.

Kaynakça

- Akpınar, M. ve Genç, İ. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(1), 249-268.
- Aksoy, M. (2013). Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin Avrupa Birliği serüveni. *Bilgi*, 64, 23-48.

- Bekdemir, M. ve Başbüyük, A. (2011). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin matematik başarı ve kaygı düzeylerinin coğrafya başarısını yordaması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 459-477.
- Çelikcan, Ş. (2010). *Sosyal bilgiler dersi bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının aktif öğrenme yöntemleri ile işlenmesinin öğrencinin akademik başarısına etkisi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 185-203.
- Çetin, A. (2018). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının Matematiksel Yetkinlikler Bakımından İncelenmesi. 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi 26-27 Nisan 2019, Gaziantep/Türkiye.
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28), 1-19.
- Geçgel, H., Kana F. ve Eren, D. (2020). Türkçe eğitiminde dijital yetkinlik kavramının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 886-904.
- Güleç, İ., Çelik, S. ve Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34-48.
- Gürel, D. ve Çetin, T. (2018). Sosyal bilgiler dersi ve kültür aktarımında edindiği rol üzerine bir inceleme. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 6(2), 22-40.
- Kaçar, T. ve Bulut, B. (2020). Sosyal bilgiler öğretim programı ve 4-7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının coğrafya dersi bağlamında değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 652-679.
- Kalaycı, N. ve Baysal, S. B. (2020). Sosyal bilgiler öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi (2005-2017-2018). *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, 22(1), 106-129.
- Karaman, B. ve Akbaba, B. (2020). Öğrencilerin hayallerindeki sosyal bilgiler dersinde bilişim teknolojilerinin yeri. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 1-27.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kocayığıt, A. ve Karademir, Ç. A. (2020). Türkçe dersi öğretim programı "öğrenmeyi öğrenme" yetkinlik alanının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 1225-1236.
- Kurdayıoğlu, M. ve Soysal, T. (2020). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın dijital yetkinlik bakımından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 184-199.
- National Curriculum Standards For Social Studies (US). (2010). <https://www.socialstudies.org/standards/strands#8>
- Otuz, B., Görkaş-Kayabaşı, B. ve Ekici, G. (2018). 2017 sosyal bilgiler dersi öğretim programı beceri ve değerlerinin anahtar yetkinlikler açısından analizi. *Journal of Theoretical Educational Science/Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4), 944-972.
- Öztürk, C. ve Kafadar, T. (2018). Sosyal bilgiler öğretim programının değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 134-148.
- Pala, Ş. ve Başbüyük, A. (2019). Matematik becerisinin sosyal bilgiler derslerindeki harita grafik ve tablo okuma becerilerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 3(1), 41-56.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (Çev. M. Bütün.- S. B. Demir), Ankara: Pegem Akademi.
- Polat, S., Koçak, B., Çermik, F., Meral, E. ve Boztaş, M. (2015). İlköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarının girişimcilik kazanımı açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 19/62, 455-470.
- Robson, C. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri; gerçek dünya araştırması*. (R Çınkır ve N. Demirkasimoğlu Çeviri Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Samancı, O, Ocakçı, E. (2017). Hayat boyu öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (24), 711-722.
- Selimi, A. ve Üseini, A. (2019). Yenilikçi eğitim ile dijital yetkinlik ve girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi-Kuzey Makedonya örneği. ICEB'19-International Congress of Economics and Business, 11-13 Nisan 2019, Bursa/Türkiye.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara; Seçkin Yayıncılık.

- Tarhan, M. ve Kılıç, F. (2017). Sosyal bilgiler eğitiminde biyografilerle girişimcilik becerisinin kazandırılmasına ilişkin bir inceleme. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 3(2), 60-71.
- Taş, H. ve Kıroğlu, K. (2018). 2017 ilkököl sosyal bilgiler dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elementary Education Online*, 17(2), 697-716.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar), Ankara. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>
- Turan, S. ve Karasu-Avcı, E. (2018). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Türk, İ. C. ve İşleyen, T. (2004). Tarih dersi öğretiminde matematik dersinin yeri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 445-455.
- Uygun, K. ve Ramazan, E. R. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesi. *Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 136-157.
- Yalkın, B. ve Işık, A. D. (2019). Fen bilimleri dersi öğretim programındaki kazanımların yaşam boyu öğrenme yetkinlikleri açısından incelenmesi. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4(2), 167-18.
- Yeşilyurt, Y. (2020). Sosyal bilgiler programındaki beceri ve değerlerin Yeni Zelanda sosyal bilgiler programındaki beceri ve değerler ile karşılaştırılması. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 450-464.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yüksel, S. ve Taneri, A. (2020). Hayat bilgisi ders kitaplarının anahtar yetkinlikler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 185-209.
- <http://hbo.meb.gov.tr/portaldosyalar/index.php?git=onem>, Erişim Tarihi: 01.12.2020.
- <https://europa.eu/europass/tr/european-qualifications-framework-eqf>, Erişim Tarihi: 03.12.2020.
- <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/avrupa-yeterlilikler-cercevesi>, Erişim Tarihi: 05.12.2020.
- <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/tyc-ayc-referanslama-calmalar>, Erişim Tarihi: 15.11.2020.
- <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/turkiye-yeterlilikler-cercevesi>, Erişim Tarihi: 07.11.2020.
- https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/Hayat_Boyu_Ogrenme_icin_Anahtar_Yetkinlikler_Tavsiye_Karari_2018.pdf, Erişim Tarihi: 01.12.2020.

Extended Abstract

Aim and Scope

Individuals' developing themselves globally and multi-dimensionally has been one of the crucial purposes of the education systems of many countries. Accordingly, the European Qualifications Framework was constituted to develop individuals in Europe. In our country, the Turkish Qualifications Framework was determined in harmony with this framework. Eight key competences were determined in the framework constituted in our country. With the update of the curricula in 2018, these eight key competences were included in the curricula within the scope of life-long learning. One of the curricula, which the key competences are included in, was the Social Studies Lesson Curriculum (SSLC). The relationship between the gains, which are one of the most significant elements of the curricula, with the key competences stated in the curricula, is critical. In this context, to what extent the key competences in the SSLC are related to the curriculum is significant. For this reason, it is aimed to investigate the relationship between the gains in the 5th Grade SSLC and key competences in the study.

Methods

The qualitative research method and document review method were employed in the study. Document review is the analysis of the data related to the study topic by using various documents. Accordingly, the gains stated in the 2018 5th grade SSLC were applied as the document. To collect the data, checklists were constituted for the key competences according to the expert opinions considering the explanations in the literature and SSLC. In addition, a list consisting of 33 gains in the 5th grade SSLC and the explanations of these gains was created. 8 groups according to the key competences were constituted in collecting the data. Gains were distributed to these groups according to the features of the key competences by using the checklists. The gathered data were analyzed with the descriptive analysis technique.

Findings

It was noticed that the gains in the 5th grade SSLC were correlated with the social and civic competences (9 gains). The competence of communication in mother tongue is generally related to all competences, however not directly related to any competence. In addition, it was noticed that no gains that can be associated with the competence of communication in foreign languages were included. It was found that while the social and civic competences were associated with the gains stated in 3 different learning areas, the digital competence and the competence of learning to learn were associated with gains in only one each learning area. It was also determined that mathematical competences and basic competences in science/technology were associated with 4 gains in SSLC, digital competence with 3, learning to learn with 5, social and civic competences with 9, competences of sense of initiative and entrepreneurship 6 and cultural awareness and expression competence with 7.

Conclusion

It was determined that all the gains in the 5th grade SSLC were associated with the key competences stated in the scope of the life-long learning. It was found that gains were mostly associated with social and civic competences. As the distribution of gains that are associated with the key competences according to the learning areas, it was noticed that these competences were not distributed in a balanced way.

It was observed that mathematical competence was ignored considered in terms of the mathematical competence and basic competences in science/technology, however, basic competences in science/technology came forth. It was reached that technology and virtual environment usage stated in the gains correlated with the digital competences. It was determined that the competence of learning to learn were associated with the statements such as reaching information on the map, giving examples from the daily life of the effects of climate on human activities and the impact of natural disasters on social life in the gains of the 5th grade SSLC. The social and civic competences were associated with the gains of the 5th grade SSLC most. It was observed in the gains that this competence was taken into consideration within the scope of the dimensions as effective citizenship, children's rights, fundamental rights and the conscious consumer. It was also determined that the competence of sense of initiative and entrepreneurship were considered in the gains within the scope of the dimensions such as analyzing economic activities, developing new ideas based on production, distribution and consumption. Therefore, it was found that these competences come to the fore in the dimensions of creativity and innovation in the curriculum. It was concluded that the competence of cultural awareness and expression stated in the second place in terms of its relationship with the gains in the 5th grade SSLC. It was also observed that cultural characteristics and elements and common heritage elements came to the fore in the relationship.